

Dnia 17.03.2023

Dr hab. Beata Konarzewska
Klinika Psychiatrii
Uniwersytet Medyczny w Białymstoku

**Ocena dotycząca osiągnięcia naukowego
oraz dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego**

Dr n. med. Bartosza Grabskiego

sporządzona na zlecenie Rady Dyscypliny Nauki Medyczne Uniwersytetu Jagiellońskiego
Collegium Medicum w Krakowie

Recenzję przygotowałam w oparciu o przesłane mi dokumenty:

1. Autoreferat w języku polskim
2. Dyplom uzyskania stopnia naukowego doktora nauk medycznych
3. Wykaz osiągnięć naukowych i analizy bibliometrycznej
4. Oświadczenie autora i współautorów
5. Publikacje do osiągnięcia naukowego
6. Dwa listy rekomendacyjne związane ze współpracą międzynarodową

Dane biograficzne i działalność zawodowa

Dr n. med. Bartosz Grabski w 2000 r. uzyskał dyplom ukończenia studiów medycznych na Wydziale Lekarskim w Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, a w 2008r. tytuł specjalisty w dziedzinie psychiatrii, zaś 2013 w dziedzinie seksuologii. Po odbyciu stażu podyplomowego w 2002r. podjął studia doktoranckie w Wydziale Lekarskim CM UJ. Zwieńczeniem studiów doktoranckich było nadanie stopnia doktora nauk medycznych w 2006r. na podstawie rozprawy doktorskiej pt.: „Współwystępowanie zaburzeń psychicznych z chorobą afektywną dwubiegunową”. Następnie od roku 2011 był zatrudniony jako pracownik naukowy w Katedrze Psychiatrii UJ CM, a od roku 2014 pełni funkcję P.o kierownika Pracowni Seksuologii Katedry Psychiatrii UJ CM.

Ocena głównego osiągnięcia naukowego

Podstawę do sformułowania wniosku o nadanie stopnia doktora habilitowanego stanowi cykl 4 angielskojęzycznych oryginalnych tematycznie powiązanych publikacji. Tytuł osiągnięcia naukowego: „Wybrane problemy w funkcjonowaniu seksualnym i seksualna jakość życia u mężczyzn homo i biseksualnych - rola tożsamości seksualnej, stresu mniejszościowego, wzorców relacyjnych i seksualnych, stylu życia i stanu zdrowia”. We wszystkich pracach Habilitant jest pierwszym autorem.

Jedna publikacja pochodzi z czasopism kwartyła pierwszego (Q1), dwie kwartyła drugiego (Q2) – górnego 40 percentyla Q2 i jedna z kwartyła3 trzeciego (Q4). Journal of Sex Research i Journal of Sexual Medicine należą do grupy najbardziej prestiżowych i wiodących czasopism w dziedzinie seksuologii. We wszystkich pracach Habilitant brał udział w całym procesie składającym się na ostateczną publikację, tj. stworzeniu koncepcji i zaprojektowaniu badania, zbieraniu danych, analizie i interpretacji danych, napisaniu artykułu i jego ocenie pod kątem zawartości intelektualnej i ostatecznej akceptacji artykułu.

Łączny współczynnik oddziaływania IF prac habilitacyjnych stanowi 13,144 i 520 punktów MEiN.

Seksualna jakość życia u mężczyzn homo- i biseksualnych.

W pierwszej pracy zasadniczym celem była odpowiedź na pytanie o możliwe uwarunkowania seksualnej jakości życia mężczyzn homo- i biseksualnych, ze szczególnym uwzględnieniem stresu mniejszościowego. Do badania włączono 1486 mężczyzn nieheteroseksualnych – 1044 homoseksualnych i 442 biseksualnych, aktywnych seksualnie w ciągu ostatnich 4 tygodni przedwzięciem udziału w badaniu. Do pomiaru zmiennej zależnej – seksualnej jakości życia użyto skali SQoL-M.

Uzyskane wyniki wykazały, że chociaż najsilniejszym predyktorem gorszej jakości życia w tej grupie osób stanowią zaburzenia erekcji, równie istotny jest udział mechanizmów wewnętrznych tj. zinternalizowanej homofobii. Procesy związane ze stresem mniejszościowym i to zarówno proksymalne jak zinternalizowana homofobia ($b=-0,29$), jak i wydarzenia związane z dyskryminacją ($b=-0,09$) faktycznie pozwalają przewidzieć gorszą seksualną jakość życia. Natomiast tożsamość seksualna, homo- czy biseksualna, nie była istotna, a mężczyźni z tych dwóch grup nie różnili się statystycznie w zakresie SQoL. Okazało się, że znaczący i do tej pory niewystarczająco eksplorowany wpływ na aktywność seksualną osób homoseksualnych poza stresorami dystalnymi ma ich własne postrzeganie swojej seksualności. Życie w ukryciu, odczuwanie odrzucenia będących konsekwencją zinternalizowanej homofobii przyczynia się do gorszej jakości życia w obszarze seksualnym mężczyzn homo i biseksualnych. Autor wskazuje też na negatywny wpływ stresu mniejszościowego na zdrowie psychiczne, charakter związków jakie tworzą osoby z orientacją homo-biseksualną, skłonność do dewaluowania własnej seksualności i rzadsze sięganie o pomoc w przypadku zaburzeń seksualnych. Praca oprócz walorów naukowych i poznawczych niesie ze sobą przesłanie społeczne, w którym jakość życia wszystkich osób bez względu na orientację powinna być jednakowo ważna. Aby to uzyskać należałoby zlikwidować, a przynajmniej znacząco zmniejszyć oddziaływanie stresu mniejszościowego na osoby homo i biseksualne. Do tego jest niezbędna, oparta na dowodach naukowych edukacja obywateli w zakresie wiedzy i tolerancji w odniesieniu do mniejszości seksualnych, których podstawowe prawa są często nierespektowane w sposób zapewniający im godność i szacunek jak również profesjonalną pomoc medyczną.

Anodyspareunia u mężczyzn homo- i biseksualnych

Głównym celem pracy było poszukiwanie czynników odpowiedzialnych za bolesny kontakt seksualny tj. *anodyspareunii u mężczyzn homo- i biseksualnych*, częstości występowania i jej związków z odczuwanym stresem mniejszościowym oraz ocena. Do zasadniczej analizy włączono 1443 mężczyzn nieheteroseksualnych, którzy zadeklarowali praktykowanie receptywnego kontaktu analnego w ciągu ostatnich 12 miesięcy i wypełnili wszystkie niezbędne do przeprowadzenia obliczeń narzędzia badawcze. W analizie statystycznej zastosowano metodę wielokrotnej regresji porządkowej. Wyniki wykazały, że 22,3% z nich nie doświadczyło żadnego bólu, 44,3% tylko lekkiego, 23,6% umiarkowanego, 7,6% silnego a 2,2% bardzo silnego.

W niniejszym opracowaniu lęk zadaniowy okazał się najsilniejszym predyktorem nasilenia bólu analnego w trakcie stosunku (OR: 1,94; $p < 0,001$). Również zinternalizowana homofobia (OR: 1,04; $p < 0,001$) jak sugeruje autor, na drodze między innymi mechanizmów fizjologicznych i psychologicznych może negatywnie oddziaływać na przebieg receptywnego kontaktu analnego i brać bezpośredni udział w powstawaniu anodyspareunii. Odkrycie to ma duże znaczenie kliniczne i teoretyczne, które pozwala na rozumienia anodyspareunii jako jednego ze specyficznych psychogennych zaburzeń o charakterze seksualnym. Biorąc pod uwagę ten fakt należałoby w kolejnych pracach badawczych poświęconych anodyspareunii skupić się na emocjonalnych aspektach w/w zaburzenia, przeprowadzić szczegółową analizę stanu psychicznego badanych z uwzględnieniem nie tylko zaburzeń lękowych ale też depresyjnych i osobowościowych.

Funkcja erekcja a tożsamość seksualna

Głównym celem pracy stanowiła analiza związków w zakresie tożsamości seksualnej i funkcji erekcyjnej oraz jej wartość predykcyjną w grupie mężczyzn hetero i homoseksualnych. Autor poszukiwał możliwych mechanizmów odpowiedzialnych za ten związek, z uwzględnieniem czynników specyficznych dla mężczyzn nieheteroseksualnych, tj. m. in. procesów związanych ze stresem mniejszościowym. W tym celu przeprowadził analizy w trzech grupach: (1) wszyscy mężczyźni, o liczebności 2 619 osob; (2) mężczyźni w stałych

związkach, o liczebności 1 595 osób i (3) mężczyźni homo- i biseksualni, o liczebności 1 781 osob. Funkcję erekcyjną oceniono za pomocą podskali EF-IIEF-2, które poddano procesowi walidacji i adaptacji, a powstałe zrewidowane narzędzie R-IIEF-2-EF uwzględniono podczas analizy danych. Stres mniejszościowy oceniono za pomocą skali SMSS. Pozostałe zmienne wyjaśniające – demograficzne, związane z relacjami, stylem życia, zdrowiem oraz typem aktywności seksualnej wskazanej jako najprzyjemniejsza – za pomocą kwestionariusza własnej konstrukcji.

Uzyskane wyniki wykazały, że tożsamość homo- (IRR: 0,81, $p < 0,001$) i biseksualna (IRR: 0,83, $p < 0,001$), lęk zadaniowy (IRR: 0,51, $p < 0,001$) i systematyczne używanie leków pozwalała przewidzieć gorszą funkcję erekcyjną. Z kolei stała relacja (IRR: 1,13, $p < 0,01$) i zróżnicowanie aktywności seksualnych (IRR: 1,05, $p < 0,001$) sprzyjały dobrej funkcji erekcyjnej. Natomiast w analizach wieloczynnikowych, przy kontroli zmiennych demograficznych i charakterystyki stałej relacji istotność predykcyjna tożsamości seksualnej zanikła. W niniejszym pracy autor po raz kolejny sugeruje, podobnie jak w odniesieniu do jakości życia seksualnego mężczyzn homo i biseksualnych, że jednym z czynników mających decydujące znaczenie w etiologii zaburzeń erekcji w tej grupie mężczyzn jest stres mniejszościowy, a ściślej życie w ukryciu. Interesującym wnioskiem, który powstał na bazie niniejszego opracowania jest fakt, że stały związek, a w przypadku mężczyzn biseksualnych relacja otwarta, może mieć znacznie zapobiegające wystąpieniu zaburzeń erekcji w tej grupie mężczyzn.

Wytrysk przedwczesny a tożsamość seksualna

Głównym celem pracy była odpowiedź na pytanie o wpływ tożsamości seksualnej na rozpoznaniem wytrysku przedwczesnego (WP) oraz eksploracja możliwych mechanizmów odpowiedzialnych za ten związek, z uwzględnieniem czynników specyficznych dla mężczyzn nieheteroseksualnych, tj. m. in. procesów związanych ze stresem mniejszościowym. Dobadania włączono 1121 mężczyzn heteroseksualnych, 1789 homoseksualnych i 743 biseksualnych. Analizy przeprowadzono w trzech grupach, tj. grupie wszystkich mężczyzn, wszystkich mężczyzn w stałych związkach i mężczyzn nieheteroseksualnych. Użyto w tym celu wielomianowych regresji logistycznych jedno-, a po kwalifikacji zmiennych, wieloczynnikowych. Tożsamość homoseksualna okazała się najważniejszym czynnikiem decydującym o rozpoznaniu WP (OR: 0,61; $p < 0,05$) i P-WP (OR: 0,52; $p < 0,05$). Stała relacja

zwiększała ryzyko P-WP (OR: 1,56; $p < 0,01$), a męska płć partnera zmniejszała to ryzyko (P-WP – OR: 0,34; $p < 0,01$; WP – OR: 0,29; $p < 0,01$). Preferowanie insertywnej aktywności penetracyjnej, szczególnie wtedy gdy obejmowała penetracje pochwową (OR: 1,40; $p < 0,05$), lęk zadaniowy (OR: 3,25; $p < 0,001$) i trudności finansowe (OR: 1,41; $p < 0,001$) zwiększały ryzyko WP, z kolei doświadczenie insertywnych form seksu oralnego (OR: 16 0,60, $p < 0,05$) i analnego (OR: 0,63, $p < 0,01$), ale nie pochwowego, wyższy poziom wykształcenia (OR: 0,82; $p < 0,05$), lepsze ogólne funkcjonowanie seksualne (OR: 0,98; $p < 0,05$) i regularna aktywność fizyczna (OR: 0,65; $p < 0,001$), takie ryzyko zmniejszały. Stres mniejszościowy okazał się być czynnikiem zwiększającym ryzyko diagnozy WP i P-WP.

Autor publikacji sugeruje, że jednym z powodów większego ryzyka występowania przedwczesnego wytrysku jest przypisywanie penetracji pochwowej szczególnego znaczenia w ocenie jakości życia seksualnego par heteroseksualnych, podczas gdy w męskich związkach jednopłciowych kontakty analne nie są uznawane za homolog kontaktów waginalnych, czyli nie są niezbędnym warunkiem satysfakcji seksualnej. Podkreśla też, że pełna wymiennosc ról stwarza większe możliwości w zakresie elastyczności kontaktów seksualnych zwiększając tym samym zdolności adaptacyjne w sytuacjach pojawiających się trudności seksualnych w parach nieheteroseksualnych.

Podsumowując tę część recenzji stwierdzam, że cykl publikacji wchodzących w skład osiągnięcia naukowego stanowi spójną całość, publikacje wzajemnie się uzupełniają, problemy badawcze są oryginalne i dotyczą zagadnień wciąż zbyt mało zbadanych. Osiągnięcie badawcze stanowi znaczny wkład Habilitanta w rozwój nauki dotyczący szeroko rozumianych problemów seksualnych oraz jakości funkcjonowania seksualnego osób należących do mniejszości seksualnych. Autor publikacji nie tylko dokonuje analizy różnych aspektów życia seksualnego mężczyzn homo i biseksualnych ale też z głęboką znajomością problemu analizuje przyczyny związanych z nim problemów zwracając uwagę na zjawiska takie jak stres mniejszościowy i zinternalizowana homofobia, podczas gdy wcześniejsze opracowania koncentrowały się głównie na ich biologicznych uwarunkowaniach i związanych z nimi problemach zdrowotnych. Nadaje to osiągnięciu oryginalny charakter i dużą wartość naukową i praktyczną. Zagadnienia przedstawiane w publikacjach mają charakter nowatorski i stanowią ważny wkład w światowe piśmiennictwo. Przedstawione prace świadczą o dobrym

przygotowaniu Habilitanta do samodzielnego prowadzenia badań, jak i zdolności do organizowania pracy zespołu badawczego. Niezaprzeczalną wartością dokonań naukowych autora jest też ich aspekt społeczny. Pozwalają lepiej zrozumieć osoby nieheteroseksualne jak też uwarunkowania społeczne ich trudności seksualnych.

Pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze:

Poza pracami składających się na dzieło habilitacyjne Habilitant jest autorem 51 pozostałych artykułów naukowych. Łączny współczynnik oddziaływania IF pozostałych prac stanowi 50,855 i 1864 punktów MEiN.

Habilitant jest autorem lub współautorem 4 monografii, redaktorem lub współredaktorem 2 monografii, autorem lub współautorem 19 rozdziałów w monografiach, autorem lub współautorem 2 rozdziałów w monografiach oddanych do druku, w tym jednej o zasięgu międzynarodowym w języku angielskim, współautorem 1 rozdziału w publikacji popularno-naukowej, współautorem 1 tłumaczenia publikacji (podręcznika/skryptu) dla osób i pacjentów transpłciowych i niebinarnych i ich rodzin wydanej przez Fundację Trans-Fuzja. Bierze udział we wspólnych projektach naukowych we współpracy z przedstawicielami instytucji międzynarodowych, w tym instytucji naukowych i uczelni, czego efektem są opublikowane lub będące w druku prace i trwające projekty naukowe a także prowadzone zajęcia dydaktyczne w Pink Therapy London (Największa niepubliczna instytucja w Zjednoczonym Królestwie zajmująca się szkoleniem specjalistów pomagającym osobom LGBT/GSRD (Les-Gay-BisexualTrans)/(Gender, Sexual, Sex, Relational Diversities). Uczestniczy w międzynarodowym projekcie naukowym koordynowanym przez dra Andreama Koehlera i dra Timo Niedera ośrodka akademickiego w Hamburgu i prof. Joza Motmansa ze Szpitala Uniwersyteckiego w Gandawie. Jego celem jest ocena wpływu pandemii COVID-19 na transafirmatywną opiekę medyczną. Rezultatem tej współpracy jest jedna publikacja o zasięgu międzynarodowym w czasopiśmie posiadającym IF z kwartyła pierwszego (Q1). Współpracuje z Fundacją Trans-Fuzja, największą organizacją pozarządową zajmującą się pomaganiem i edukacją na rzecz osób transpłciowych w Polsce. Wynikiem tej współpracy i wsparcia finansowego (grantu) ze strony Ambasady Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej w Warszawie jest powstanie unikatowej w skali kraju kompleksowej książki psychoedukacyjnej pod jego redakcją, przeznaczonej dla osób i

pacjentów transpłciowych i niebinarnych oraz ich rodzin. Jest promotorem pomocniczym w dwóch trwających przewodach doktorskich (UJ, GUMED). Jako jedyny w Polsce został certyfikowanym członkiem WPATH (WPATH-CM). Ponadto jest jednym z kilku certyfikowanych członków Europejskiego Komitetu Medycyny Seksualnej (FECSM).

W swojej karierze naukowej wygłosił ponad 100 wykładów na konferencjach krajowych i zagranicznych. Odbył liczne staże w krajowych lub zagranicznych ośrodkach naukowych lub akademickich: Centre for Sexology and Gender Ghent, Nottingham Centre for Transgender Health, Pink Therapy London, Maudsley Core Forum in the Maudsley Institute of Psychiatry in London, UK – tygodniowy pobyt szkoleniowy poświęcony badaniom naukowym w psychiatrii [2005], Department of Psychiatry and Psychotherapy in Bielefeld –Bethel – miesięczny pobyt szkoleniowy. Uzyskał ENCP Seminar Award Regional Seminar in Czerniejewo [2009]. Należy do następujących Towarzystw Naukowych: Światowego i Europejskiego Stowarzyszenia Specjalistów do spraw Zdrowia Osób Transpłciowych (WPATH/EPATH), Światowego i Europejskiego Towarzystwa Medycyny Seksualnej (ISSM/ESSM), Polskiego Towarzystwa Seksuologicznego (PTS), Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego (PTP), Polskiego Towarzystwa Psychoterapii Poznawczej i Behawioralnej (PTTPB). Od 2016 roku do chwili obecnej jest członkiem Zarządu Głównego PTS.

Działalność dydaktyczna i organizacyjna

Od 20 lat prowadzi zajęcia z zakresu psychiatrii i seksuologii dla studentów medycyny, psychologii, w tym obcokrajowców ze Szkoły Medycznej dla Obcokrajowców UJCM. Jest też odpowiedzialny za prowadzenie unikatowych zajęć fakultatywnych z Seksuologii i Mniejszości seksualnych i płciowych dla studentów CMUJ. Ponadto prowadzi zajęcia na studiach podyplomowych dla studentów SWPS i Uniwersytetu im. Karola Marcinkiewicza w Poznaniu (seksuologia – dysforia płciowa, zdrowie osób LGBT). Jego działalność dydaktyczna obejmuje szkolenia dla lekarzy specjalizujących się w psychiatrii i anestezjologii oraz dla psychologów specjalizujących się w psychologii klinicznej (MCKP UJ). Działalność szkoleniową prowadził też w ramach zespołu szkolącego (Faculty Member) w Global Educational Institute WPATH. Jako specjalista w dziedzinie seksuologii brał udział w prowadzeniu zajęć dla

Parterapeutisk Institut Denmark z zakresu seksuologii i psychologii LGBT. Od roku jest też głównym koordynatorem i opiekunem merytorycznym Seksuologicznego Studenckiego Koła Naukowego dla studentów medycyny. Jako jedyna osoba z Polski odpowiada za kształcenie specjalistów w ramach Global Educational Institute przy World Professional Organization for Transgender Health (GEI WPATH). Jest członkiem zespołu szkolącego w Pink Therapy London. Aktywnie popularyzuje naukę poprzez liczne wystąpienia dla mediów, studentów i publikacje (między innymi Newsweek Polska i Wysokie Obcasy). W wywiadach wypowiadał się między innymi na temat dysfornii płciowej i tranzycji płciowej. Brał czynny udział w debatach i dyskusjach eksperckich na temat LGBT i osób transpłciowych. Koordynował prace zespołu ekspertów przygotowujących treści pierwszych opublikowanych zaleceń dotyczących opieki nad zdrowiem osób transpłciowych w Polsce Polskiego Towarzystwa Seksuologicznego. Stale angażuje się w działalność akademicką i naukową, czego przykład stanowi wieloletnie członkostwo w Komisji Bioetycznej UJ. Współorganizował festiwal filmowy z cyklu „Szaleństwo w kinie” popularyzującego problematykę psychiatryczną (jako student CMUJ).

Wniosek końcowy

Na podstawie przekazanej do opinii dokumentacji stwierdzam, że Dr n. med. Bartosz Grabski jest doświadczonym i dociekliwym badaczem. Przedstawione mi do oceny osiągnięcia naukowe i pozostały dorobek naukowy, dydaktyczny i organizacyjny spełniają kryteria określone w art. 219 ust. 1 pkt. 1-3 ustawy z dnia 20 lipca 2018r. Prawa o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2021r. poz. 478 zm) oraz ustawy z dnia 14 marca 2003r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. z 2003 r., nr 65, poz. 595 z późn. zm.) wymagane do nadania stopnia doktora habilitowanego. Mam zaszczyt przedstawić Radzie Dyscypliny Nauki medyczne Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum w Krakowie wniosek o dopuszczenie Dr n. med. Bartosza Grabskiego do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.